

## הַלְבוֹת תְּשׁוּבָה פָּרָק ח

א. הַטּוֹבָה הַצְפוּנָה לַצְדִּיקִים, הִיא חַיֵּי הָעוֹלָם הַבָּא; וְהֵם הַחַיִּים שְׂאִין עִמָּהֶן מוֹת, וְהַטּוֹבָה שְׂאִין עִמָּהּ רָעָה. הוּא שְׁכָתוֹב בַּתּוֹרָה, "לִמְעַן יִיטֵב לָךְ, וְהָאֲרֻכָּת יָמִים" (דברים כב, ז); מִפִּי הַשְּׁמוּעָה לְמַדּוֹ "לִמְעַן יִיטֵב לָךְ" לְעוֹלָם שְׁכָלוֹ טוֹב, "וְהָאֲרֻכָּת יָמִים" לְעוֹלָם שְׁכָלוֹ אֲרוּךְ; וְזֶה הוּא הָעוֹלָם הַבָּא.

ב. שְׂכָר הַצְדִּיקִים הוּא שְׂיִזְכּוּ לְנֶעַם זֶה, וְיִהְיוּ בַטּוֹבָה זֶה; וּפְרָעוֹן הָרָשָׁעִים הוּא שֶׁלֹּא יִזְכּוּ לַחַיִּים אֱלֹהִים, אֲלֵא יִכָּרְתוּ וְיָמוּתוּ. וְכָל מִי שְׂאִינוֹ זֹכֶה לַחַיִּים אֱלֹהִים, הוּא הַמֵּת שְׂאִינוֹ חוֹיָה לְעוֹלָם, אֲלֵא נִכְרַת בְּרָשָׁעוֹ, וְאוֹבֵד בְּבִהְמָה. וְזֶה הוּא הַכָּרַת הַכָּתוּב בַּתּוֹרָה, שֶׁנֶּאֱמָר "הַכָּרַת תִּכְרַת הַנֶּפֶשׁ הַזֶּה" (במדבר טו, לא); מִפִּי הַשְּׁמוּעָה לְמַדּוֹ "הַכָּרַת" בְּעוֹלָם הַזֶּה, "תִּכְרַת" לַחַיֵּי הָעוֹלָם הַבָּא: כְּלוּמָר שְׂאוֹתָהּ הַנֶּפֶשׁ שֶׁפָּרְשָׁה מִן הַגּוֹף בְּעוֹלָם הַזֶּה אֵינָה זֹכֶה לַחַיֵּי הָעוֹלָם הַבָּא, אֲלֵא גַם מִן הָעוֹלָם הַבָּא נִכְרַתָּה.

ג. הָעוֹלָם הַבָּא אֵין בּוֹ גּוֹף וּגְוִיָּה, אֲלֵא נַפְשׁוֹת הַצְדִּיקִים בְּלִבָּד, בְּלֹא גּוֹף כְּמִלְאָכִי הַשָּׁרֵת. הוּאִיל וְאֵין בּוֹ גְּוִיּוֹת, אֵין בּוֹ לֹא אֲכִילָה וְלֹא שְׁתִּיָּה וְלֹא דָבָר מִכָּל הַדְּבָרִים שְׁגוּפוֹת בְּנֵי הָאָדָם צְרִיכִין לָהֶן בְּעוֹלָם הַזֶּה. וְלֹא יֵאָרֶע בּוֹ דָּבָר מִן הַדְּבָרִים שֶׁמֶאֱרָעִין לַגּוּפוֹת בְּעוֹלָם הַזֶּה, כְּגוֹן יְשִׁיבָה וְעִמּוּדָה וְשִׁינָה וּמִיתָה וְעֶצֶב וּשְׁחֹק וְכִיּוּצָא בִּהְיוֹתָם. כִּךְ אָמְרוּ חֲכָמִים הָרַאשׁוֹנִים, הָעוֹלָם הַבָּא אֵין בּוֹ לֹא אֲכִילָה וְלֹא שְׁתִּיָּה וְלֹא תַשְׁמִישׁ, אֲלֵא צְדִיקִים יוֹשְׁבִין וְעֹטְרוֹתֵיהֶם בְּרֹאשֵׁיהֶם וְנִהְנִין מִזֵּיו הַשְּׂכִינָה.

ד. הָרִי נִתְבָּרַר לָךְ שְׂאִין שֵׁם גּוֹף, לְפִי שְׂאִין שֵׁם אֲכִילָה וְשְׁתִּיָּה. וְזֶה שְׂאִמְרוּ צְדִיקִים יוֹשְׁבִין, עַל דֶּרֶךְ הַחִידָה כְּלוּמָר נַפְשׁוֹת הַצְדִּיקִים מְצוּיִין שֵׁם, בְּלֹא עֵמֶל וְלֹא יָגַע. וְכֵן זֶה שְׂאִמְרוּ עֹטְרוֹתֵיהֶם בְּרֹאשֵׁיהֶם כְּלוּמָר דַּעַה שְׂיִדְעוּ שֶׁבְּגִלְגָּלָה זָכוּ לַחַיֵּי הָעוֹלָם הַבָּא, מְצוּיָה עִמָּהֶן, וְהִיא הָעֵטְרָה שֶׁלָּהֶן, כְּעֵנִין שְׂאִמְרָ שְׁלֹמֹה "בְּעֵטְרָה, שְׁעֵטְרָה-לוֹ אָמוֹ" (שיר השירים ג, יא). וְהָרִי הוּא אוֹמֵר "וְשִׁמְחַת עוֹלָם, עַל-רֹאשִׁים" (ישעיהו לה, י; ישעיהו נא, יא), וְאֵין הַשְּׁמִיחָה גּוֹף כִּדִּי שֶׁתְּנוּחַ עַל הָרֹאשׁ; כִּךְ עֵטְרָה שְׂאִמְרוּ חֲכָמִים כָּאֵן, הִיא הַדַּעָה.

ה. וְמָה הוּא זֶה שְׂאִמְרוּ, וְנִהְנִין מִזֵּיו הַשְּׂכִינָה שְׂיִוְדָעִין וּמִשְׁגִּיגִין מֵאַמְתַּת הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, מָה שְׂאִינֵן יוֹדָעִין וְהֵן בְּגוֹף הָאָפֶל הַשָּׁפֶל.

ו. כָּל נֶפֶשׁ הָאִמּוּרָה בְּעֵנִין זֶה, אֵינָה הַנֶּשְׁמָה שֶׁהִיא צְרִיכָה לַגּוֹף, אֲלֵא צוּרַת הַנֶּפֶשׁ, שֶׁהִיא הַדַּעָה שֶׁהַשְּׁגִיגָה הַבוֹרָא כְּפִי כּוֹחָהּ וְהַשְּׁגִיגָה הַדַּעוֹת הַנִּפְרָדוֹת וְשֶׁאֵר הַמַּעֲשִׂים. וְהִיא הַצּוּרָה שֶׁבְּאִרְנוֹ עֵנִינָה בְּפָרָק רְבִיעִי מֵהַלְפוֹת יְסוּדֵי הַתּוֹרָה; הִיא הַנִּקְרֵאת נֶפֶשׁ, בְּעֵנִין זֶה.

ז. חַיִּים אֱלֹהִים לְפִי שְׂאִין עִמָּהֶם מוֹת, שְׂאִין הַמּוֹת אֲלֵא מִמֶּאֱרָעוֹת הַגּוֹף וְאֵין שֵׁם גּוֹף, נִקְרָאוּ צְרוּרֵי הַחַיִּים, שֶׁנֶּאֱמָר "וְהִיתָה נֶפֶשׁ אֲדֹנִי צְרוּרָה בְּצְרוּרֵי הַחַיִּים" (שמואל א כה, כט). וְזֶה הוּא הַשְּׂכָר שְׂאִין שְׂכָר לְמַעְלָה מִמֶּנּוּ, וְהַטּוֹבָה שְׂאִין אַחֲרֶיהָ טּוֹבָה; וְהִיא שֶׁהִתְאוּוּ כָּל הַנְּבִיאִים. וְכַמָּה שְׁמוֹת קָרְאוּ לָהּ דֶּרֶךְ מִשָּׁל: הִר ה', וּמִקּוֹם קָדְשׁוֹ, וְדֶרֶךְ הַקְּדֹשׁ, וְחֲצֵרוֹת ה', וְאֶהֱלָה ה', וְנֶעַם ה', וְהִיכָל ה', וּבֵית ה', וְשַׁעַר ה'. וְהַחֲכָמִים קָרְאוּ לָהּ דֶּרֶךְ מִשָּׁל

לְטוֹבָה זוֹ הַמְזַמֶּנֶת לַצְדִּיקִים, סְעוּדָה; וְקוֹרִין לָהּ בְּכָל מָקוֹם,  
הָעוֹלָם הַבָּא.

ח. הַנִּקְמָה שְׁאִין נִקְמָה גְדוֹלָה מִמֶּנָּה שְׁתַּכְּרַת הַנֶּפֶשׁ וְלֹא תִזְכֶּה  
לְאוֹתָן הַחַיִּים, שֶׁנֶּאֱמַר "הַכֶּרֶת תִּכְרֹת הַנֶּפֶשׁ הַזֵּה, עֲוֹנָה בָּהּ"  
(במדבר טו, לא). וְזֶה הָאֲבָדֵן הוּא שְׁקוּרָאִין אוֹתוֹ הַנִּבְיָאִים דֶּרֶךְ  
מִשָּׁל, בְּאֵר שַׁחַת וְאֲבִדוֹן וְתַפְתָּה וְעִלּוּקָה; וְכָל לְשׁוֹן כְּלִיָּה  
וְהַשְׁחָתָה קוּרָאִין לוֹ, לְפִי שֶׁהִיא הַכְּלִיָּה שְׁאִין אַחֲרֶיהָ תִּקְוָמָה  
לְעוֹלָם וְהַהֶפְסֵד שְׁאִינוֹ חוֹזֵר לְעוֹלָם.

ט. שְׁמָא תִּקַּל בְּעֵינֶיךָ טוֹבָה זוֹ, וְתִדְמָה שְׁאִין שְׂכָר הַמַּצּוּוֹת  
וְהַיּוֹת הָאָדָם שָׁלֵם בְּדַרְכֵי הָאֱמֶת, אֵלֹא לְהִיּוֹתוֹ אוֹכֵל וְשׁוֹתָה  
מֵאֲכָלוֹת טוֹבוֹת וּבֹעֵל צוּרוֹת נָאוֹת וְלֹבֵשׁ בְּגָדֵי שֵׁשׁ וְרִקְמָה  
וְשׁוֹכֵן בְּאַהֲלֵי שֵׁן וּמִשְׁתַּמֵּשׁ בְּכָלֵי כֶסֶף וְזֶהָב וּדְבָרִים הַדּוֹמִין  
לְאֵלוֹ, כְּמוֹ שְׁמַדְמִין אֵלֹו הָעֶרְבִיִּים הַטֶּפְשִׁים הָאוִילִים הַשְּׁטוּפִים  
בְּזִמָּה.

י. אֲבָל הַחֲכָמִים וּבַעֲלֵי דַעַה יִדְעוּ שְׁכָל הַדְּבָרִים הָאֵלוֹ דְּבָרֵי  
הַבָּאִי וְהַבֵּל הֵן, וְאִין בְּהֵן תּוֹחֶלֶת. וְאִינֵם טוֹבָה גְדוֹלָה אֲצִלָּנוּ  
בְּעוֹלָם הַזֶּה, אֵלֹא מִפְּנֵי שְׁאֵנוּ בַּעֲלֵי גּוֹף וְגוֹיָה; וְכָל הַדְּבָרִים  
הָאֵלוֹ, צִרְפֵי הַגּוֹף הֵן, וְאִין הַנֶּפֶשׁ מִתְּאוּהָ לָהֵן וּמִחֲמַדְתָּן אֵלֹא  
מִפְּנֵי צֶרֶךְ הַגּוֹף, כְּדֵי שְׁיַמְצָא חֲפָצוֹ וַיַּעֲמֵד עַל בְּרִיו. וּבְזִמָּן  
שְׁאִין שֵׁם גּוֹף, נִמְצָאוּ כָּל הַדְּבָרִים הָאֵלוֹ בְּטִלִּים.

יא. הַטּוֹבָה הַגְּדוֹלָה שֶׁתְּהִיָּה בָּהּ הַנֶּפֶשׁ בְּעוֹלָם הַבָּא, אִין שֵׁם  
דֶּרֶךְ בְּעוֹלָם הַזֶּה לְהַשִּׁיגָהּ וְלִידַע אוֹתָהּ, שְׁאִין אָנוּ יוֹדְעִין בְּעוֹלָם  
הַזֶּה אֵלֹא טוֹבַת הַגּוֹף, וְלֹא אָנוּ מִתְּאוּיִן; אֲבָל אוֹתָהּ הַטּוֹבָה  
גְּדוֹלָה עַד מְאוֹד, וְאִין לָהּ עֶרֶךְ בְּטוֹבוֹת שְׁלַעוֹלָם הַזֶּה אֵלֹא דֶּרֶךְ  
מִשָּׁל. אֲבָל בְּדֶרֶךְ הָאֱמֶת שֶׁנַּעֲרֹךְ טוֹבַת הַנֶּפֶשׁ בְּעוֹלָם הַבָּא כְּמוֹ  
טוֹבַת הַגּוֹף בְּעוֹלָם הַזֶּה בְּמֵאֲכָל וּבְמִשְׁקָה, אִינוּ כֵּן; אֵלֹא אוֹתָהּ  
הַטּוֹבָה גְּדוֹלָה עַד אִין חֶקֶר, וְאִין עֶרֶךְ וְאִין דְּמִיוֹן. הוּא שְׁאֵמַר  
דְּוִיד, "מָה רַב-טוֹבְךָ, אֲשֶׁר-צִפְנַנְתָּ לִירְאֶיךָ: פְּעִלְתָּ, לַחֲסִים בְּךָ"  
(תהילים לא, ב). וְכִמָּה תִּמָּה דְּוִיד וְהַתְּאוּהָ לַחֲיֵי הָעוֹלָם הַבָּא,  
שֶׁנֶּאֱמַר "לֹאֵלֹא הָאֱמֶנֶתִי, לְרֹאוֹת בְּטוֹב-ה': בְּאַרְץ חַיִּים" (תהילים  
כז, יג).

יב. כְּבֵר הוֹדִיעֵנוּ חֲכָמִים הָרֹאשׁוֹנִים שְׁטוֹבַת הָעוֹלָם הַבָּא אִין  
כּוֹחַ בְּאָדָם לְהַשִּׁיגָהּ עַל בְּרִיָּה, וְאִין יוֹדַע גְּדֻלָּה וְיִפְיָה וְעַצְמָה  
אֵלֹא הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא לְבַדּוֹ; וְשְׁכָל הַטּוֹבוֹת שֶׁמִּתְנַבְּאִין בְּהֵן  
הַנִּבְיָאִים לְיִשְׂרָאֵל, אִינֵן אֵלֹא לְדְבָרִים שְׁלִגוּף, שֶׁנִּהְיִין בְּהֵן  
יִשְׂרָאֵל בִּימֹות הַמֶּלֶךְ הַמְּשִׁיחַ, בְּזִמָּן שֶׁתַּחֲזֹר הַמַּמְשָׁלָה לְיִשְׂרָאֵל.

יג. אֲבָל טוֹבַת חַיֵּי הָעוֹלָם הַבָּא, אִין לָהּ עֶרֶךְ וְדְמִיוֹן, וְלֹא דְמוּהָ  
הַנִּבְיָאִים, כְּדֵי שְׁלֹא יִפְחָתוּ אוֹתָהּ בְּדְמִיוֹן. הוּא שִׁישְׁעִיהוּ אוֹמַר  
"עֵין לֹא-רָאִתָּהּ, אֱלֹהִים זִוְלָתָךְ יַעֲשֶׂה, לְמַחֲכָה-לוֹ" (ישעיהו  
סד, ג): כְּלוֹמַר הַטּוֹבָה שְׁלֹא רָאִתָּהּ אוֹתָהּ עֵין נִבְיָא, אֵלֹא עָשָׂה  
אוֹתָהּ הָאֱלֹהִים לְאָדָם שְׁמַחֲכָה לוֹ. אָמְרוּ חֲכָמִים, כָּל הַנִּבְיָאִים  
כִּלְּקֵן לֹא נִתְנַבְּאוּ אֵלֹא לִימֹות הַמְּשִׁיחַ, אֲבָל הָעוֹלָם הַבָּא, "עֵין  
לֹא-רָאִתָּהּ, אֱלֹהִים זִוְלָתָךְ".

יד. זֶה שְׁקִרָאוּ אוֹתוֹ חֲכָמִים הָעוֹלָם הַבָּא, לֹא מִפְּנֵי שְׁאִינוֹ מְצוּי  
עַתָּה וְזֶה הָעוֹלָם אוֹבֵד וְאַחֵר כֵּךְ יָבוֹא אוֹתוֹ הָעוֹלָם. אִין הַדְּבָר  
כֵּן, אֵלֹא הָרִי הוּא מְצוּי וְעוֹמֵד, שֶׁנֶּאֱמַר "מָה רַב-טוֹבְךָ, אֲשֶׁר-  
צִפְנַנְתָּ לִירְאֶיךָ" (תהילים לא, ב). וְלֹא קִרְאוּהוּ הָעוֹלָם הַבָּא, אֵלֹא

מִפְּנֵי שְׂאוֹתֶנָּה הַחַיִּים בָּאֵין לוֹ לְאָדָם אַחֵר חַיֵּי הָעוֹלָם הַזֶּה, שְׂאֲנוּ  
קִיּוּמֵן בּוֹ בְּגוּף וְנֶפֶשׁ, וְזֶה הוּא הַנִּמְצֵא לְכָל אָדָם בְּרֵאשׁוֹנָה.